

Språkhjørnet

I FORRIGE UTGAVE manet Språkhjørnet til kamp mot «forholdismen» – den overhåndtagende bruk og misbruk av monsterpreposisjonen «i forhold til». Situasjonen gjennom annet kvartal viser ingen tegn til bedring, og striden kan formodentlig like gjerne avblåses i front mot håp om at denne epidemien med tid og stunder går over av seg selv. Slikt har skjedd før.

I VÅR DEPARTEMENTALE språkbruk er påvirkningen fra engelsk merkbar. Innberetninger og notater skrives under tidspress, samtidig som nyanser skal veies, avveies og kanskje tilsløres. I muntlige fremførelser hender det at vi famler etter riktige ord og vendinger. Ofte faller det lettere å gripe til vår alltid nærliggende engelskpregede fagsjargong enn å ta oss bryet med å lete frem gode norske formuleringer – som stundom heller ikke finnes. Noen stor ulykke er dette neppe, så lenge anglisismene ikke blir så påfallende at de distraherer fra budskapet. Språkhjørnet vil samtidig anføre at å kunne uttrykke seg presist på morsmålet burde i prinsippet ikke være hemmende for den gode kommunikasjon.

Anglismer kommer i flere varianter og forkledning. I den ene enden av skalaen finner vi de mest åpne, hvor det engelske uttrykket brukes uendret og uten forsøk på tilpasning til norsk. Det gjelder haugevis av muntligheter som «sorry», «f**k off», «that's it», «on and off», «more or less», «take it or leave it» og «first thing in the morning», men også eksempler fra notat-språket som «business as usual», «case study», «top-down decisionmaking», «policy review» og «workshop». På det motsatte ytterpunkt har vi uttrykk som i formen tilsynelatende er norske, men som i virkeligheten er direkte oversettelser som skurrer i et følsomt språkkøre.

Et eksempel fra det utenomdepartementale dagligliv er «rollemodell», som synes helt å fortrenge det gode gamle ordet «forbilde». Et uttrykk som griper om seg i vår etat, er «utkomme», tydeligvis en direkte oversettelse av «outcome» i betydningen utfall eller resultat. Ordet utkomme finnes imidlertid fra før av i vårt norske språk, men da i betydningen levebrød. Enda vanligere er det blitt å se ordet «adressere» brukt andsynes et tema eller en utfordring, i stedet for, som før, om noe man gjør med en postsending.

FLERE KOLLEGER har henvendt seg til oss med spørsmål om den omsegripende bruk av konstruksjonen «å gjøre en forskjell», – kan denne virkelig være godt norsk? På norsk har vi uttrykket «å gjøre forskjell (på)», som betyr å diskriminere, og som har en negativ valør. Uttrykket «å gjøre en forskjell» lyder imidlertid som en direkte oversettelse av det engelske «to make a difference», som målbærer en positiv hensikt. På en film som nylig ble vist på TV, forekom utsagnet «I'd like to make a difference», som i filmens undertekst ble oversatt med «Jeg vil gjerne hjelpe til» – noe som etter denne spaltens mening er en grei idiomatisk gjengivelse.

Er det grunn til å tro at uttrykket «å gjøre en forskjell» vil vinne fotfeste i språket vårt? I et ukarakteristisk anfall av ydmykhet vil UDpostens Språkhjørne avstå fra å spå om dette. Vi vil derimot minne om at vi gjerne tar imot tips fra publikum om saker som ønskes tatt opp. Så lenge det føres en dannet diskurs, er takhøyden raus i denne spalten.

OGS